

94.9%

413 מצליחים בבחינות הבגרות במקצועות החסם במסגרת התוכנית,
ביחס לכלל 435 המתחילים לימודיהם בתוכנית ב-18 תיכוניים בחברה הבדואית בדרום בתשפ"ב.

תוכנית יכולות לבגרות – מקצועות חסם בחברה הבדואית בדרום דו"ח מסכם, תשפ"ב (2022)

למידה בשיטת צמצום הפערים המואץ
שיעורי הצלחה בבחינות הבגרות במסגרת התוכנית ונתונים נוספים

אוניברסיטת תל אביב
TEL AVIV UNIVERSITY

הנתונים בדו"ח התקבלו מהנהלות בתי"ס המשתתפים, והעיבודים הסטטיסטיים מבוססים עליהם.
כל הנתונים והעיבודים בדו"ח נבדקו ואושרו על ידי ביה"ס לחינוך- אוניברסיטת תל אביב.

שותפים בתוכנית יכולות לבגרות – מקצועות חסם תשפ"ב (2022):
צ'ק פוינט ■ קרן גילברט ■ אלטשולר שחם
■ תורמים אנונימיים ■ אורט ■ עתיד ■ טומשין ■ סכנין
■ מחלקות ואגפי החינוך ברשויות המשתתפות

94.9%

413 מצליחים בבחינות הבגרות במקצועות החסם במסגרת התוכנית,
ביחס לכלל 435 המתחילים לימודיהם בתוכנית ב-18 תיכוניים בחברה הבדואית בדרום בתשפ"ב.

**תוכנית יכולות לבגרות – מקצועות חסם
בחברה הבדואית בדרום
דו"ח מסכם, תשפ"ב (2022)**

למידה בשיטת צמצום הפערים המואץ
שיעורי הצלחה בבחינות הבגרות במסגרת התוכנית ונתונים נוספים

אוניברסיטת תל אביב
TEL AVIV UNIVERSITY

הנתונים בדו"ח התקבלו מהנהלות בתי"ס המשתתפים, והעיבודים הסטטיסטיים מבוססים עליהם.
כל הנתונים והעיבודים בדו"ח נבדקו ואושרו על ידי ביה"ס לחינוך- אוניברסיטת תל אביב.

שותפים בתוכנית יכולות לבגרות – מקצועות חסם תשפ"ב (2022):
צ'ק פוינט ■ קרן גילברט ■ אלטשולר שחם
■ תורמים אנונימיים ■ אורט ■ עתיד ■ טומשין ■ סכנין
■ מחלקות ואגפי החינוך ברשויות המשתתפות

אישור אוניברסיטת ת"א לנתוני דו"ח מסכם לתוכנית יכולות לבגרות - מקצוע/ות חסם
בחברה הבדואית בדרום, תשפ"ב (2022)

THE JAIME AND JOAN
CONSTANTINER SCHOOL OF EDUCATION

בית הספר לחינוך
על-שם חיים וג'ואן קונסטנטינר

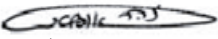
החוג למדיניות ומינהל בחינוך
DEPARTMENT OF POLICY & ADMINISTRATION IN EDUCATION

26.12.2023

לכבוד
מר נסים כהן
מנכ"ל עמותת יכולות

**הנדון – אישור נתוני דו"ח מסכם לפעילות
תוכנית יכולות לבגרות – מקצוע חסם, תשפ"ב בחברה הבדואית בדרום**

- א. אנו מברכים על פעילות עמותת יכולות (תוכנית יכולות לבגרות – מקצוע חסם), בשיתוף משרד החינוך בבתי ספר על יסודיים בפריפריה ובחברה הבדואית בדרום.
- ב. אני מאשר בזאת, כי הועברו לבדיקתנו כל הפרטים, הרכיבים ותוצאות תוכנית יכולות לבגרות – מקצוע חסם תשפ"ב. נתונים אלה מבוססים על דו"חות כתובים שהתקבלו מבתי"ס המשתתפים בתוכנית בתשפ"ב ומתייחסים לפרטים והרכיבים הבאים:
1. דיווח בתי הספר על ביצוע מיפוי טרם התוכנית.
  2. דיווח בתי הספר על קבלת החלטה על מקצוע החסם וי"ל, על המשתתפים המתאימים, מספרם וגודל הקבוצה בתוכנית, בהתבסס על המיפוי שהתבצע טרם הפעלת התוכנית.
  3. דיווח בתי הספר שהתלמידים שנבחרו הוגדרו על ידי ביה"ס כחסרי סיכוי לעמוד בהצלחה בבחינת הבגרות במקצוע החסם שאותר או שכבר נכשלו בה.
  4. דיווח ביה"ס על דרגת כיתה של המשתתפים, ומיון התלמידים לכאלה המתאימים לאוכלוסיית היעד או לקבוצת השלמה.
  5. דיווח ביה"ס על סוג הפעילות במסגרת התוכנית - רגילה או עצמאית ומוטמעת.
  6. דיווח ביה"ס על כל המשתתפים שהחלו, וכל המשתתפים שסיימו או לא סיימו לימודיהם בתוכנית (התמדה).
  7. דיווח ביה"ס על הציונים בבחינת הבגרות במקצוע החסם בתוכנית.
  8. דיווח ביה"ס על זכאות ואי זכאות לתעודת בגרות לתלמידי יב' בתוכנית בתשפ"ב, ולתלמידים שהשתתפו בתוכנית בשנה"ל הקודמת (תשפ"א), והיו אז בכיתה יא' ובשנה"ל הנוכחית (תשפ"ב) סיימו יב', ו/או תלמידים שהשתתפו בתוכנית כאשר היו תלמידים בכיתה י' בשנת תש"פ בתוכנית ובשנה"ל הנוכחית (תשפ"ב) סיימו יב'.
- ג. אני מאשר בזאת, שנתוני כל בתי"ס המשתתפים בתוכנית יכולות לבגרות – מקצוע חסם תשפ"ב, העיבודים הסטטיסטיים, והנתונים המוצגים בדו"ח, עברו בדיקתנו ואושרו.

בכבוד רב

פרופ' יזהר אופלטקה

העתק:
פרופ' מיכל אליאגון - ראשת בית הספר לחינוך, אוניברסיטת ת"א.

דו"ח תוצאות יכולות לבגרות – מקצועות חסם בחברה הבדואית בדרום תשפ"ב (2022)

הקדמה

תוכנית יכולות לבגרות-מקצועות חסם פועלת בבתי ספר תיכוניים בפריפריה הגאו-חברתית. לתוכנית מתקבלים מידי שני"ל תלמידי יא"י/יב' שלא הצליחו, או שעל פי חוות הדעת של בית הספר לא יעמדו בהצלחה בבחינת הבגרות במקצוע אחד ממקצועות החובה לבגרות (ברוב המקרים מדובר במקצוע חסם אחד), לפיכך מקצוע זה מהווה חסם לזכאות בתעודת בגרות. בהתאם לצורך והאפשרות, מתווספים לתוכנית תלמידי השלמה להם שני מקצועות ומעלה בהם נכשלו, או צפויים לא להצליח בבחינת הבגרות. ידוע מראש לגבי תלמידי ההשלמה שהצלחתם במקצוע החסם, לא בהכרח תזכה אותם בתעודת בגרות.

התוכנית נמשכת סימסטר אחד עד שניים, ומופעלת על ידי רכזים/ים ומורים/ות מבתי הספר המשתתפים, ובהנהגת מנהליות בתי הספר. הלמידה בתוכנית מתקיימת בשעות הערב, ובחלק מחופשות בית הספר, בקבוצות למידה יעודיות.

פדגוגיה ושיטה¹ – קבוצות הלמידה פועלות עפ"י עקרונות שיטת הלמידה המואצת של יכולות. השיטה מושתת על הנחת היסוד לפיה כל אחד יכול להצליח בבית הספר, ללא קשר לשום סוג שיוך, גם לאחר שצבר פערי לימוד גדולים.

הכשרה הנחיה וליווי פדגוגי – צוות המנחים הפדגוגיים של יכולות.

התוכנית פועלת בשיתוף משרד החינוך והפיקוח במחוז דרום, האגף לחינוך ערבי (חומש) ובאמצעות איגום משאבים נוספים, שמקורם: עמותת יכולות (פילנטרופיה מישראל ומחו"ל), מחלקת/אגפי החינוך בישובים המשתתפים, ובעלויות.

מטרת התוכנית – כל תלמידי התוכנית יעמדו בהצלחה מלאה בבחינת בגרות במקצוע החסם.

הכשרה, הנחיה וליווי, צוות המנחים הפדגוגיים של יכולות.

הדו"ח הנוכחי יתמקד בתלמידי התוכנית בתשפ"ב (2022), מ-18 בתי הספר המשתתפים בתוכנית יכולות לבגרות – מקצוע חסם, בחברה הבדואית בדרום

מיפוי ואיתור המשתתפים, מקצוע הלימוד, וגודל קבוצות הלמידה

- מיפוי** - מתבצע ע"י בתי הספר המשתתפים בקרב תלמידי יא' ויב', לפיו מאותר מקצוע החסם, ומאותרים התלמידים המהווים פוטנציאל לתוכנית.
- מקצוע החסם** - נקבע ככזה, בתנאי שיש מינימום 10 תלמידים שעבורם מקצוע זה מהווה חסם לזכאות לתעודת בגרות, בהתאם לתוצאות המיפוי.
- תלמידי התוכנית** - כאמור, התלמידים המהווים פוטנציאל לתוכנית הם אלה שמסומנים במיפוי ככאלה שנכשלו כבר במקצוע לימודי, או כאלה שעל פי חוות הדעת של ביה"ס יכשלו בו בבחינת הבגרות במסגרת הלימודים הרגילים בביה"ס.
- קריטריון קבלה** - תלמידי התוכנית מאותרים כמוצג לעיל, וקריטריון הקבלה היחיד לתוכנית הינו תוצאות המיפוי.
- תלמידי השלמה** – לעתים, ובהתאם לצורך, מתווספים תלמידי השלמה להם יש מקצוע חסם נוסף. ידוע לגביהם כי גם לאחר העמידה בהצלחה בבחינת הבגרות במקצוע החסם במסגרת התוכנית, יתכן שלא יהיו זכאים לתעודת בגרות.

¹ תיאור השיטה ורקע תיאורטי, מוצג באתר האינטרנט [יכולות פדגוגיה](#). פירוט נוסף ברשימה הביבליוגרפית.
² כל הזכויות שמורות לנסיים (מקס) כהן – סוציולוג חינוכי, מפתח שיטת צמצום הפערים המואץ.

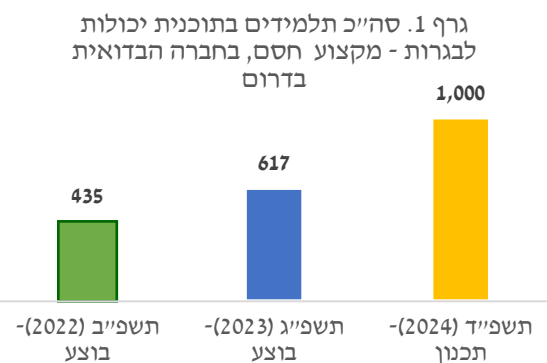
• מטרת הדו"ח

להציג את תוצאות פעילות תוכנית יכולות חסם, ב-18 בתי הספר שהפעילו את התוכנית בתשפ"ב (2022) בחברה הבדואית בדרום. התוצאות שיוצגו: עמידה בהצלחה בבחינת הבגרות במקצועות החסם, רכישת תעודת בגרות של המשתתפים.

הבהרה

א. הנתונים בדו"ח, מראים גם את שיעור הזכאים לתעודת בגרות בקרב התלמידים שהשתתפו בתוכנית ועמדו בהצלחה בבחינת בגרות במקצוע אחד שנלמדו במסגרתה. מקצוע זה היווה עבורם טרם ההשתתפות בתוכנית, וע"פ הערכת בית ספרם, "חסם" לרכישת תעודת בגרות, שכן נכשלו בו/בהם טרם התכנית בבחינת/ות הבגרות, או שעפ"י חוות הדעת של ביה"ס יכשלו בו/בהם.
 ב. פעילות תכנית יכולות לבגרות – מקצוע חסם והצלחת התלמיד בבחינת הבגרות במקצוע החסם באם הושגה, מתווספת ומשלימה פעילות רב שנתית שהתבצעה עם תלמידי התכנית ע"י בתי"ס המשתתפים (לפני הפעלת התכנית או לאחר שהסתיימה ולעתים גם במסגרת תכניות אחרות), והובילה את התלמידים להצלחה בשאר מקצועות הבגרות.
 ג. שיעורי ההצלחה של התכנית, כמוצג בדו"ח, הושגו ע"י צוותי המורים מבתי הספר המשתתפים (שהוכשרו לפעילות התכנית ולוו פדגוגית ע"י צוות המנחים של תכנית יכולות). בזאת אנו מביאים לידי ביטוי האמונה, שהפכה לידיעה וגם לרכיב פעולה עקרוני ואסטרטגי. לפיה מורי בתי הספר בעצמם, יכולים להצליח עם כל תלמיד.

• היקפי פעילות תוכנית יכולות לבגרות מקצוע חסם, בחברה הבדואית בדרום

בתשפ"ב (2022) התוכנית פעלה ב-18 תיכוניים עם 435 תלמיד יא'יב' (בוצע).

בתשפ"ג (2023) התוכנית פעלה ב-18 תיכוניים עם 617 תלמידים (בוצע).

בתשפ"ד (2024) (תכנון) התוכנית תפעל ב-25-35 בתי ספר כ-1,000 תלמידים.

• הממצאים

1. מאפייני התלמידים ובתי הספר בתוכנית בתשפ"ב (2022) בהם מתמקד הדו"ח הנוכחי

1.1. המדרג החברתי-כלכלי (שטראוס)³ הממוצע של 18 בתי הספר התיכוניים המקיפים בחברה הבדואית בדרום, שהשתתפו בתוכנית בתשפ"ב (2022) הוא – 9.8 (לוח 1).

1.2. בתי הספר המשתתפים, מ-8 ישובים/מועצות אזוריות, בדואים/יות בדרום (לוח 1).

1.3 התלמידים שהתקבלו ומקצועות הלימוד:

א. ב-18 בתי ספר התקבלו לתוכנית 435 תלמידי כיתות יא'יב' שטרם התוכנית לא הצליחו או שעל פי חוות הדעת של בית הספר לא יעמדו בהצלחה בבחינת הבגרות במקצוע אחד (בלבד) ממקצועות החובה לבגרות (קריטריון קבלה יחיד), ומקצוע זה מהווה עבורם חסם לזכאות לתעודת בגרות.

ב. מתוך ה-435 הנ"ל:

תלמידי יב' – 414, תלמידי יא' – 21.

ג. כל התלמידים בתוכנית בתשפ"ב הוגדרו כתלמידי חסם. לא היו תלמידי השלמה.

ד. מקצועות הלימוד: מתמטיקה 3 י"ל, אנגלית 3 י"ל, ערבית 3 י"ל.

מדרג חברתי-כלכלי (שטראוס)	סמל מוסד	בי"ס	ישוב/מ. אזורית	מס'
10	648311	אום בטין	אל קסום	1
10	644203	אלנור	חורה	2
10	648337	אלסלאם	חורה	3
10	610006	אלמותנאבי	כסיפה	4
10	800037	אבו רביעה	כסיפה	5
10	648261	אקרא	לקיה	6
9	648097	רב תחומי	לקיה	7
10	648287	ביר הדאג'		10
10	660233	אבו תלול	נווה מדבר	8
10	648279	אלהוושלה		9
10	648113	אלנור		11
9	648048	אלראזי	רהט	12
10	648329	אלתקוא	רהט	13
9	648238	דר אלקלאם	רהט	14
10	477166	אלמאגד	שגב שלום	15
10	648063	שגב שלום	שגב שלום	16
10	648089	אלביאן	תל שבע	17
10	800144	תל שבע א	תל שבע	18
9.8	-	18	8	18

³ מדרג הטיפוח (שטראוס), הינו מדרג חברתי-כלכלי של משרד החינוך של תלמידי בתי ספר בסולם 1 עד 10. ככל שהציון גבוה, כך הרקע חלש יותר ולהיפך.

2. התוצאות בסיום התוכנית,

הצלחה בבגרות במקצוע החסם וזכאות בתעודת בגרות

(פירוט בלוח 3)

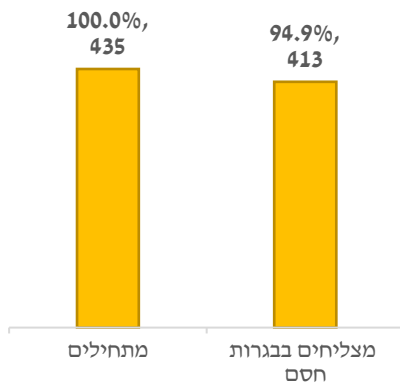
א. 94.9% מהמתחילים לימודיהם בתוכנית עמדו בהצלחה בבחינת הבגרות במקצוע החסם (413 מ- 435) (גרף 2 להלן ולוח 3).

ב. ציון סופי ממוצע בבחינת הבגרות במקצוע החסם – 70.6.

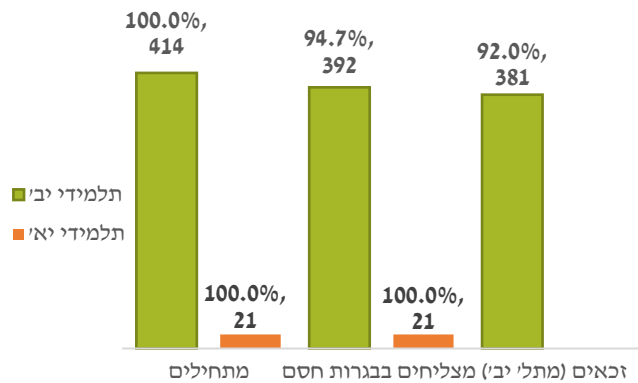
ג. 92.0% מתלמידי יב' בתוכנית – זכו בתעודת בגרות בעקבות הצלחתם בבחינת הבגרות במקצוע החסם במסגרת התוכנית (381 מתוך 414). (לוח 2 להלן ולוח 3).

ד. בתשפ"ב תוכנית יכולות לבגרות חסם בחברה בדואית הניבה סה"כ **381 זכאים** לבגרות (לוח 3 להלן) ⁴

גרף 2. יכולות לבגרות חסם בחברה הבדואית בדרום תשפ"ב (2022), מתחילים ומצליחים ובבחינת הבגרות במקצוע החסם

גרף 3. יכולות לבגרות חסם בחברה הבדואית בדרום תשפ"ב (2022), מתחילים ומצליחים בבחינת הבגרות במקצוע החסם לפי דרגת כיתה, וזכאים לבגרות מהמתחילים ביב'

לוח 2. יכולות לבגרות – מקצוע חסם תשפ"ב (2022) בחברה הבדואית בדרום, ריכוז נתונים ותוצאות

8	ישובים משתתפים
18	בתי"ס משתתפים
9.8	המדרג החברתי-כלכלי (שטראוס) של בתי הספר
414	תלמידי יב' החלו לימודיהם בתוכנית
21	תלמידי יא' החלו לימודיהם בתוכנית
435	סה"כ תלמידים
413	מצליחים בבחינת הבגרות במקצוע החסם
94.9%	מצליחים בבחינת הבגרות במקצוע החסם
70.6	ציון ממוצע בבגרות במקצוע החסם
381	זכאים (תלמידי יב' בתוכנית)
92.0%	זכאים לבגרות מהמתחילים - תלמידי יב' בתוכנית

⁴ ראה פירוט נוסף בלוח 3

לוח 3. יכולות חסם תשפ"ב (2022) בחברה הבדואית בדרום, בתי ספר, מקצוע, הצלחה במקצוע החסם וזכאים לבגרות

מחוז	ישוב	מס' בי"ס	בי"ס	פיקוח	מקצוע	י"ל	תל' יב' החלו	תל' יא' החלו	סה"כ החלו	סה"כ סיימו	הצלחה בבחינת הבגרות בחסם	זכאים (מבין תלמידי יב' בתוכנית)	זכאים (מבין תלמידי יב' בתוכנית)
דרום	אלקסוס	1	אום בטין	בדואי דרום	מתמטיקה	3	10	-	10	10	10	10	100.0%
				בדואי דרום	אנגלית	3	10	-	10	10	10	10	90.0%
דרום	חורה	2	אלנור	בדואי דרום	מתמטיקה	3	20	-	20	20	20	20	100.0%
				בדואי דרום	מתמטיקה	3	20	-	20	20	20	16	80.0%
דרום	כסיפה	4	אלמותנאבי	בדואי דרום	ערבית	3	20	-	20	20	20	20	100.0%
				בדואי דרום	מתמטיקה	3	20	-	20	20	20	18	90.0%
				בדואי דרום	מתמטיקה	3	20	-	20	20	20	19	95.0%
דרום	לקיה	6	אקרא	בדואי דרום	מתמטיקה	3	10	-	10	10	10	10	100.0%
				בדואי דרום	ערבית	3	10	-	10	10	10	9	90.0%
דרום	נווה מדבר	7	רב תחומי	בדואי דרום	מתמטיקה	3	44	-	44	44	44	43	97.7%
				בדואי דרום	מתמטיקה	3	21	-	21	21	21	21	100.0%
				בדואי דרום	ערבית	3	22	-	22	22	22	22	100.0%
				בדואי דרום	מתמטיקה	3	20	-	20	20	20	16	80.0%
דרום	רהט	11	אלנור	בדואי דרום	ערבית	3	10	-	10	10	10	8	80.0%
				בדואי דרום	מתמטיקה	3	10	-	10	10	10	7	70.0%
				בדואי דרום	מתמטיקה	3	10	-	10	10	10	10	100.0%
				בדואי דרום	ערבית	3	10	-	10	10	10	9	90.0%
				בדואי דרום	מתמטיקה	3	12	10	12	22	22	22	100.0%
				בדואי דרום	אנגלית	3	0	11	11	11	11	0	לא רלוונטי
				בדואי דרום	מתמטיקה	3	11	-	11	11	11	10	90.9%
דרום	שגב שלום	15	אלמאגד	בדואי דרום	ערבית	3	10	-	10	10	10	6	60.0%
				בדואי דרום	מתמטיקה	3	10	-	10	10	10	9	90.0%
				בדואי דרום	מתמטיקה	3	24	-	24	24	24	24	100.0%
דרום	תל שבע	17	אלביאן	בדואי דרום	אנגלית	3	10	-	10	10	10	10	100.0%
				בדואי דרום	ערבית	3	10	-	10	10	10	9	90.0%
				בדואי דרום	מתמטיקה	3	20	-	20	20	20	14	70.0%
סה"כ 1		18	18	8	-	-	414	21	435	435	413	381	92.0%

ביבליוגרפיה

- כהן, נ'. (1998). פרויקט הבגרות בשיטת המבצע הלימודי. משרד החינוך והתרבות.
- כהן, נ'. (1998). שיטת המבצע הלימודי (צמצום הפערים המואץ). משרד החינוך והתרבות.
- כהן, נ'. (1998). "אומ"ץ לבגרות", כיתה עיונית מואצת – הגברת הצלחה לימודית ככלי למניעת נשירה מביה"ס. משרד החינוך.
- כהן, נ'. (2005). תוכנית יכולות לבגרות – יכולות סטארט, כיתה עיונית מואצת, שינוי מבני ומסלול צומח. קרן רש"י ומשרד החינוך.
- כהן, נ'. (2015), אתר האינטרנט הפדגוגי של עמותת יכולות - **יכולות פדגוגיה**, פרק א, ב, ג, ו'.
- [/http://www.yeholotped.co.il](http://www.yeholotped.co.il)